

сьогодні не так багато. Ще одне питання стосовно створення двох нових вищих спеціалізованих судів – чому саме в цих категоріях справ буде лише дві інстанції. Зрозуміло, що наявність трьох інстанцій не гарантує прийняття справедливого рішення, однак обмеження осіб в можливості оскарження судового рішення все ж незрозуміла і нічим фактично не обгрунтована.

У вирішенні питання реформування судової системи домінує формальний підхід. Тобто на перше місце висувається проблема структури судової системи, а мета правосуддя враховується лише настільки, наскільки це відповідає інтересам суб'єктів реформаторського процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 2014 р. // Офіційний вісник України. 2014. № 75. Т. 1. Ст. 2125.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Конституція України, 1996 // Офіційний вісник України. 2010. № 72/1. Ст. 15.

Судова реформа в Україні: зміни правового становища суддів після судової реформи

Лавренова О.І., к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового права НУ «ОЮА», Кулинич А.А., студентка 4 курсу факультету підготовки слідчих НУ «ОЮА»

Наразі, коли правосуддя посідає провідне місце в правовій системі України, важливим є те, щоб воно здійснювалось у відповідності до закону. З огляду на це, нещодавно Верховна Рада України взялася за судову реформу, підтримавши 281 голосом нову редакцію Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а також 335 голосів за президентський законопроект № 3524 про внесення змін до Конституції України.

Постає питання, чи буде нова судова реформа ефективною, чи справді відбудуться такі радикальні зміни, про які вона нам говорить? Що зміниться у правовому становищі суддів за нововведеннями? Спробуємо зробити аналіз основних норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Щодо зміни системи обрання суддів. Законом скасовується 5-річний випробувальний термін для суддів перед призначенням безстроково. Суддями ставатимуть з 30 років, а не з 25, як це було раніше. Призначати суддів безстроково буде Президент за поданням Вищої ради юстиції, яку буде трансформовано на Вищу раду правосуддя із повною заміною складу, а також змінами у репрезентативності: до неї більше не входить будуть силовики та чиновники за посадою, а з 21 члена десятиох обиратиме З'їзд суддів, по двоє – Президент, Парламент, З'їзд адвокатів, Конференція прокурорів та З'їзд представників юридичних університетів [1]. Голова Верховного Суду входить до складу Ради за посадою. Вища рада правосуддя відіграватиме головну роль в системі правосуддя, вирішуючи питання призначення та звільнення суддів. Вона ж займатиметься переатестацію суддів, яких призначили безстроково до реформи.

Щодо недоторканності суддів. Суддівська недоторканність суттєво звужується. Цікавою нормою можна назвати так звану «деполітизацію» суддівського корпусу. Ця норма передбачає, що до 31 грудня 2017 р. утворення, реорганізацію, ліквідацію судів, а також переведення суддів з одного суду до іншого здійснюватиме Президент України.

Вища рада правосуддя, яка згідно з новим Законом має забезпечити незалежність судової системи, формуватиметься до 30 квітня 2019 р. Цей новий орган замість парламенту даватиме згоду на арешт суддів у разі вчинення ними злочину ще до вироку суду. У разі затримання судді під час або одразу після вчинення тяжкого злочину ніякої згоди взагалі не буде потрібно [2].

Щодо заробітної платні суддів. З наступного року зарплата судді складатиме до 315 тис. грн.; судді місцевих судів матимуть

посадовий оклад у 30 мінімальних заробітних плат, що, за даними на кінець 2016 р., складає 46,5 тис. грн.; суддя апеляційного суду та вищого спеціалізованого матиме 50 «мінімалок» – 77,5 тис. грн.; судді Верховного Суду, які фактично будуть стояти на вершині судової системи країни, матимуть посадовий оклад у розмірі 75 «мінімалок», що складатиме 116,2 тис. грн. на місяць. Сьогодні судді найнижчих судів отримують тільки 10 мінімальних зарплат, а найвищих – 13; до базового окладу доплачуватимуть 10-25% за роботу у великих містах та 15-80% окладу – за вислугу років. Також передбачені доплати за адміністративні посади, науковий ступінь та роботу з державною таємницею; загалом надбавки судді зі стажем у містах-мільйонниках можуть складати ледь не 100% окладу. Але такі більш ніж гідні зарплати будуть платити не одразу, а підвищуватимуть поступово протягом наступних трьох років; судді реформованого і набраного на конкурсних засадах Верховного Суду отримають підвищену платню вже з 1 січня 2017 р.; судді місцевих судів з 1 січня наступного року будуть отримувати платню в 15 «мінімалок» – 23,25 тис. грн. Кожного року їхню платню збільшуватимуть на 5 «мінімалок», допоки не доведуть до 30; аналогічна ситуація з апеляційними судами. Вже з січня вони матимуть 25 «мінімалок» – 38,75 тис. грн. Поступово цю цифру збільшать удвічі [3].

Щодо монополії адвокатури. Дуже важливим моментом є монополія адвокатури за новою реформою – згідно з новими конституційними змінами у частині правосуддя відтепер лише адвокати можуть представляти українських громадян у суді. Ця норма не лише обмежує право на захист, а й фактично свідчить про лобізм інтересів адвокатського корпусу. Досі законодавство передбачало, що в цивільних та адміністративних справах представляти громадян у суді можуть не лише адвокати, а й інші фахівці у сфері права або навіть родичі підсудного. Відтепер Основний Закон проголошує, що «виключно адвокат здійснює представництво в суді, а також захист від обвинувачення».

Таким чином, серед головних недоліків, які потребують негайного усунення, можна назвати такі: запровадження монополії адвокатури на представництво в судах, що може негативно відобразиться на громадянах, які не можуть собі дозволити кваліфіковану адвокатську допомогу, та завдасть шкоди системі дотримання прав людини в країні. Також в умовах економічної кризи негативним є настільки велике навантаження на державний бюджет країни, оскільки суддівські пенсії зростуть до 270 тис. грн., а загальні виплати суддям можуть сягти 315 тис. грн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Судова реформа в Україні. URL: http://zik.ua/zmi/bbc/2016/06/01/160601_ru_s_constitution_reform_justice_17416
2. Судові новачки // Мрія. 2016. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=124133>
3. Верховна Рада підтримала початок судової реформи // Закон. 2016. URL: <http://glavcom.ua/news/verhovna-rada-pidtrimala-sudovu-reformu-354506.html>